

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός γνωμοδότησης 16/2024

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
(Τμήμα Β΄)
Συνεδρίαση της 6^{ης} Φεβρουαρίου 2024

Σύνθεση

Πρόεδρος: Δήμητρα Κεφάλα, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Αλέξανδρος Ροϊλός, Αγγελική Καστανά, Ιουλία Σφυρή, Αθανάσιος Θεχάρης, Ιωάννης Αλεξανδράκης, Νικόλαος Πατηνιώτης, Φωτεινή Δεδούση, Παναγιώτης Πανάγος, Κωνσταντίνα Νασοπούλου, Χρήστος Κοραντζάνης, Παντελεήμων Παπαδάκης, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Ανδριανή Κατσαρού, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός ερωτήματος: Το έγγραφο με αριθμό πρωτοκόλλου (0) 113289_23/2-10-2023 του Τμήματος Α΄ Συστάσεων Αυτούσιων Παρακαταθηκών της Διεύθυνσης Ειδικών Παρακαταθηκών (Δ4) του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων.

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται εάν μπορούν να ανακληθούν χρηματικές παρακαταθήκες που συστήθηκαν με τον όρο απόδοσης στον δικαιούχο που θα αναγνωριστεί με δικαστική απόφαση, για μερικές από τις οποίες υπάρχει πρωτόδικη κρίση ότι η παρακατάθεση δεν είναι νόμιμη.

Στο πιο πάνω ερώτημα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Α΄) γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

Στο παραπάνω έγγραφο ερώτημα της υπηρεσίας και στα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν εκτίθεται το ακόλουθο πραγματικό:

1. Με το από 2-4-2020 ιδιωτικό συμφωνητικό επαγγελματικής μίσθωσης, η ανώνυμη εταιρεία «B...A.E.» μίσθωσε από την εταιρεία «Φ... A.E» ένα ακίνητο (αποθήκη) για χρονική διάρκεια έως 2-4-2023.

Στις 18-11-2021 επιδόθηκε στη μισθώτρια η από 27-10-2021 Σύμβαση Ενεχυρίασης και Εκχώρησης Απαίτησης εκ Μισθωμάτων, που είχε συναφθεί μεταξύ της εκμισθώτριας εταιρείας και της εταιρείας ειδικού σκοπού με την επωνυμία «M. F. D. A. C. (DAC) » προς εξασφάλιση δανείου τρίτου, και, έκτοτε, η καταβολή των μισθωμάτων γινόταν πλέον στην εκδοχέα εταιρεία.

2. Με το από 28-2-2022 κατασχετήριο επιβλήθηκε από την «Ε. ΤΡΑΠΕΖΑ. Ε. Α.Ε.» αναγκαστική κατάσχεση εις χείρας της μισθώτριας εταιρείας «B... A.E.» ως τρίτης, των μισθωμάτων, για οφειλές της εκμισθώτριας εταιρείας προς την Τράπεζα. Ως προς την κατάσχεση αυτή, έλαβε χώρα ενώπιον του Ειρηνοδίκη Τρικάλων η με αριθμό 108/16-3-2022 Δήλωση Τρίτου, κατά της οποίας δεν ασκήθηκε ανακοπή.

Μετά την κατάσχεση, η μισθώτρια παρακατέθετε τα μισθώματα στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Ειδικότερα, Στο Γραφείο Παρακαταθηκών Τρικάλων έχουν συσταθεί τα εξής Γραμμάτια Παρακαταθήκης:

- 4034/11-4-2022, ποσού 4.984,20 ευρώ (μίσθωμα Απριλίου 2022)
- 4227/16-5-2022, ποσού 4.984,20 ευρώ (μίσθωμα Μαΐου 2022)
- 4400/24-6-2022, ποσού 5.432,76 ευρώ (μίσθωμα Ιουνίου 2022)
- 4418/15-7-2022, ποσού 5.133,72 ευρώ (μίσθωμα Ιουλίου 2022)
- 4446/28-7-2022, ποσού 5.133,72 ευρώ (μίσθωμα Αυγούστου 2022)
- 4473/8-9-2022, ποσού 5.133,72 ευρώ (μίσθωμα Σεπτεμβρίου 2022)
- 4540/29-9-2022, ποσού 5.133,72 ευρώ (μίσθωμα Οκτωβρίου 2022)
- 4617/26-10-2022, ποσού 5.133,72 ευρώ (μίσθωμα Νοεμβρίου 2022)
- 4701/18-11-2022, ποσού 5.133,72 ευρώ (μίσθωμα Δεκεμβρίου 2022)
- 4761/22-12-2022, ποσού 5.133,72 ευρώ (μίσθωμα Ιανουαρίου 2023)

- 4854/15-2-2023, ποσού 5.133,72 ευρώ (μίσθωμα Φεβρουαρίου 2023)
- 4939/16-3-2023, ποσού 5.133,72 ευρώ (μίσθωμα Μαρτίου 2023),

ήτοι συνολικού ποσού 61.604,64 ευρώ, με την ακόλουθη αιτιολογία:

«Σύμφωνα με το συμφωνητικό μίσθωσης από 2-4-2020 με δικαιούχους: ή την E. T. ή την «M. F. D. A. C. (DAC) », όποιος προκύψει με σχετική δικαστική απόφαση. Σ/νται συμφωνητικό μίσθωσης από 2-4-2020, σύμβαση ενεχυρίασης από 27-10-2021, κατασχετήριο της E. T. κατά της «Φ... Α.Ε.», δήλωση τρίτου 108/2022 Ειρηνοδικείου Τρικάλων».

3. Στις 4-11-2022, η εκμισθώτρια άσκησε, ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, αγωγή κατά της μισθώτριας με την οποία ζήτησε, ευθέως και πλαγιαστικώς, αντίστοιχα: α) να αποδοθεί στην ενάγουσα η χρήση του μισθίου, λόγω δυστροπίας περί την καταβολή των μισθωμάτων των μισθωτικών μηνών Απριλίου έως Οκτωβρίου 2022, και β) να υποχρεωθεί η εναγομένη μισθώτρια να καταβάλει στην εταιρεία «M. F. D. A. C. (DAC) » το ποσό των 35.943,11 ευρώ για τα οφειλόμενα ανωτέρω μισθώματα, δικαιούχος της οποίας είχε καταστεί η τελευταία λόγω ενεχυράσεως και εκχώρησεως των απαιτήσεων.

Στη δίκη αυτή άσκησε πρόσθετη, υπέρ της ενάγουσας, παρέμβαση η εταιρεία «D.V.G. Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις» με την ιδιότητά της ως διαχειρίστριας των απαιτήσεων της αλλοδαπής εταιρείας ειδικού σκοπού «M. F. DAC», με την οποία ζήτησε να γίνει δεκτή η αγωγή ως προς το αίτημα της καταβολής των μισθωμάτων στην εταιρεία «M. F.DAC».

Επί της αγωγής, εκδόθηκε η με αριθμό 743/2023 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών (Διαδικασία Περιουσιακών Διαφορών-Μισθωτικές Διαφορές), με την οποία κρίθηκε αφενός ότι δικαιούχος των μισθωμάτων είναι η εκδοχέας «M. F. DAC», και αφετέρου ότι η εναγομένη ήταν δύστροπη ως προς την καταβολή των ένδικων μισθωμάτων καθόσον δεν συνέτρεχε λόγος δημόσιας παρακατάθεσης αυτών, αφού οι διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου για την ενεχυρίαση και την εκχώρηση απαιτήσεων καθώς και οι διατάξεις για την αναγκαστική εκτέλεση έπρεπε να άρουν κάθε αμφιβολία της οφειλέτιδας (B. A.E.) περί του δικαιούχου αυτών, η δε αμφιβολία περί την ερμηνεία κανόνων δικαίου που πρέπει να εφαρμοστούν δεν συνιστά την περίπτωση της

«εύλογης αβεβαιότητας» του άρθρου 434 ΑΚ, και, επομένως, η δημόσια κατάθεση των ένδικων μισθωμάτων (Απρίλιος έως και Οκτώβριος 2022) δεν συνεπάγεται και απόσβεση του χρέους της μισθώτριας για τη χρήση του μισθίου των μηνών αυτών. Έγινε δε δεκτή η αγωγή και υποχρεώθηκε η εναγομένη (Β...Α.Ε.) να καταβάλει στην «Μ. F. DAC» το ποσό των επίδικων μισθωμάτων (35.936, 04 ευρώ) και να αποδώσει τη χρήση του μισθίου στην ενάγουσα-εκμισθώτρια (Φ...Α.Ε.).

Κατά της ανωτέρω απόφασης, η εταιρεία «Β... Α.Ε.» άσκησε την από 26-7-2023 έφεση, η οποία δεν προκύπτει να έχει προσδιοριστεί. Με την έφεση αυτή παραπονείται, μεταξύ άλλων, ότι έσφαλε η εκκαλουμένη με το να δεχτεί ότι η εκκαλούσα υπήρξε δύστροπη διότι, κατά την εκκαλούσα, συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις της ΑΚ 434 για τη δημόσια παρακατάθεση.

4. Στη συνέχεια, η εταιρεία «Β... Α.Ε.», κατέθεσε στο Γραφείο Παρακαταθηκών Τρικάλων την με αρ.πρωτοκόλλου 34022/15-9-2023 αίτηση με την οποία ανακαλεί τα προαναφερθέντα Γραμμάτια Σύστασης Παρακαταθήκης και ζητεί την απόδοση των σχετικών ποσών.

Κατόπιν τούτων, η ερωτώσα υπηρεσία υπέβαλε το κρινόμενο ερώτημα.

Νομοθετικό πλαίσιο

5. Στις διατάξεις των άρθρων 427, 431, 432, 433 και 434 του **Αστικού Κώδικα** ορίζονται τα εξής:

`Αρθρο 427

« Ο οφειλέτης έχει το δικαίωμα σε περίπτωση υπερημερίας του δανειστή να προβεί σε δημόσια κατάθεση του οφειλομένου, αν αυτό συνίσταται σε χρήματα ή άλλα πράγματα δεκτικά κατάθεσης κατά το νόμο.».

`Αρθρο 431

«Η δημόσια κατάθεση επιφέρει απόσβεση της ενοχής σαν να είχε γίνει κατά το χρόνο της κατάθεσης καταβολή από τον οφειλέτη.».

`Αρθρο 432

«Ο δανειστής έχει το δικαίωμα οποτεδήποτε να απαιτήσει από την αρχή το αντικείμενο που έχει κατατεθεί. Ο οφειλέτης όμως, εφόσον είναι υπόχρεος στην παροχή μόνο έναντι αντιπαροχής του δανειστή, μπορεί με δήλωσή του

κατά την κατάθεση να εξαρτήσει την εκ μέρους του δανειστή απαίτηση του αντικειμένου που κατατέθηκε από τη σύγχρονη εκπλήρωση της αντιπαροχής.».

Άρθρο 433

«Εφόσον ο δανειστής με δήλωση στην αρμόδια αρχή δεν αποδέχτηκε την κατάθεση, ο οφειλέτης έχει το δικαίωμα να αναλάβει το αντικείμενο που έχει κατατεθεί. Αν το αναλάβει, η κατάθεση θεωρείται ότι δεν έγινε. Το δικαίωμα για ανάληψη είναι ακατάσχετο και ανεκχώρητο.».

Άρθρο 434

«Αν ο οφειλέτης, για λόγο που αφορά το πρόσωπο του δανειστή ή εξαιτίας εύλογης αβεβαιότητας ως προς το πρόσωπο του δανειστή, αδυνατεί να εκπληρώσει με ασφάλεια την υποχρέωσή του, έχει το δικαίωμα να προβεί σε δημόσια κατάθεση με τα ίδια αποτελέσματα όπως στην περίπτωση της υπερημερίας του δανειστή.....».

6. Στα άρθρα 321, 322 παρ. 1, 324 και 331 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 321

«Όσες οριστικές αποφάσεις των πολιτικών δικαστηρίων δεν μπορούν να προσβληθούν με ανακοπή ερημοδικίας και έφεση είναι τελεσίδικες και αποτελούν δεδικασμένο.».

Άρθρο 322

«1. Το δεδικασμένο εκτείνεται στο ουσιαστικό ζήτημα που κρίθηκε, αν η απόφαση έκρινε οριστικά για μια έννομη σχέση που έχει προβληθεί με αγωγή, ανταγωγή, κύρια παρέμβαση ή ένσταση συμψηφισμού. Το δεδικασμένο εκτείνεται επίσης και στο δικονομικό ζήτημα που κρίθηκε οριστικά.».

Άρθρο 324

«Δεδικασμένο υπάρχει μεταξύ των ίδιων προσώπων με την ίδια ιδιότητα μόνο για το δικαίωμα που κρίθηκε και εφόσον πρόκειται για το ίδιο αντικείμενο και την ίδια ιστορική και νομική αιτία.».

Άρθρο 331

«Το δεδικασμένο εκτείνεται και στα ζητήματα που κρίθηκαν παρεμπιπτόντως και αποτελούν αναγκαία προϋπόθεση του κυρίου ζητήματος, αν το δικαστήριο ήταν καθ' ύλην αρμόδιο να αποφασίσει για τα παρεμπιπτόντα αυτά ζητήματα.».

7. Στην ειδική νομοθεσία που διέπει το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, η οποία εξακολουθεί και σήμερα να ισχύει, κατ' εξαίρεση των οικείων διατάξεων του Αστικού Κώδικα ή συμπληρωματικώς προς αυτές, και δη στις διατάξεις των άρθρων 2 εδ. α' και 3 του Προεδρικού Διατάγματος της 30.12.1926/3.1.1927 «Περί συστάσεως και αποδόσεως παρακαταθηκών και καταθέσεων παρά τω Ταμείω Παρακαταθηκών και Δανείων» (Α' 1) ορίζονται τα ακόλουθα:

Άρθρο 2

«Κατά ταύτα αι παρά τω Ταμείω Παρακαταθηκών και Δανείων πραγματοποιούμενοι καταθέσεις διακρίνονται εις υποχρεωτικές παρακαταθήκας και εκουσίας καταθέσεις και δύνανται να συνίστανται α) εις μετρητά, β) εις τίτλους του Δημοσίου χρέους του Κράτους, γ) εις έντοκα γραμμάτια του Δημοσίου, δ) εις παν άλλον έγγραφον ή τίτλον δηλωτικόν αξίας κατά νόμον και ε) εις κινητά τιμαλφή....».

Άρθρο 3

«Αι υποχρεωτικάί παρακαταθήκαι διακρίνονται εις : α) δικαστικάς β) εγγυοδοτικάς και γ) διοικητικάς. Α' Δικαστικάί. Αι δικαστικάί παρακαταθήκαι, είτε εις μετρητά είτε αυτούσιοι ουδένα αποφέρουσιν εκ του Ταμείου τόκον εις τον δικαιούχον, αποσκοπούσι δε την εξυπηρέτησιν υπαρχούσης ιδιωτικής διαφοράς και είναι ειδικώτερον αι εξής ενδεικτικώς αναφερόμεναι : 1) Αι κατά τας περιπτώσεις του Αστικού ή Δικονομικού Δικαίου λόγω εγγυήσεως είτε προς άρσιν αμφιβολιών περί υπάρξεως δικαιώματος είτε προς εξασφάλισιν καταβολής χρέους ή εκπληρώσεως υποχρεώσεως. 2) Αι λόγω προστίμου ή παραβόλου προς χρήσιν ενδίκων μέσων. 3) Αι προς πληρωμήν οφειλής χρηματικού ποσού, ην ό οφειλέτης αδυνατεί να καταβάλη εις τον δανειστήν του είτε διότι ο δανειστής αρνείται να παραλάβη ταύτην νομίμως προσφερομένην είτε λόγω αντιρρήσεων ή κατασχέσεως ή δι' άλλην αιτίαν. 4) Αι υπό δημοσίων υπαλλήλων συνιστάμεναι δια τας εις τούτους ένεκα του Δημοσίου αυτών χαρακτήρος εκ κατασχέσεως ή άλλως περιελθόντα ή εμπιστευθέντα χρήματα ή άλλα τιμαλφή, τίτλους και αξίας, προς φύλαξιν, διανομήν ή παράδοσιν εις άλλην αρχήν ή ιδιώτην είτε εκ κληρονομίας μεσεγγυήσεως ή άλλως πως ή ως πειστήρια. 5) Αι εξ εκπλειστηριασμάτων πραγμάτων κινητών ή ακινήτων κατά τον νόμον. 6) Αι εκ των πωλήσεων ή εισπράξεων πραγματοποιουμένων επί

εκστάσεως υπαρχόντων ή επί πτωχεύσεων, εφ' όσον δεν εγένετο νομίμως διάφορος διάθεσις τούτων, αι εκ κεφαλαίων προερχομένων εκ της εκκαθαρίσεως των εις το Κράτος περιερχομένων κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών υπό όρον και των εισοδημάτων αυτών μέχρις εκπληρώσεως των ταχθέντων όρων κατά τον νόμον 1961 κλπ. 7) Αι εκ κεφαλαίων, τίτλων ή κινητών ών η κυριότης δικαστικώς ή άλλως αμφισβητείται και διετάχθη η μέχρις επιλύσεως της διαφοράς κατάθεσις. 8) Αι εκ τιμήματος των χάριν δημοσίας ωφελείας απαλλοτριουμένων κτημάτων κλπ.».

8. Στο άρθρο 2 του α.ν. 1144/1938 «Περί εκποιήσεως αυτοουσίων παρακαταθηκών κηρυσσομένων ως αζητήτων και τροποποιήσεως ενίων διατάξεων του Οργανισμού του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων» (Α' 119) ορίζεται ότι:

«Αι υποχρεωτικά παρακαταθήκαι, των οποίων η απόδοσις δεν εξηρητήθη εκ δικαστικής αποφάσεως ή εντολής δικαστικής ή διοικητικής αρχής δύνανται να επιστραφώσι τω καταθέτη επί της αιτήσει του και τη προσκομίσει του γραμματίου παρακαταθήκης, αν μέχρι της αποδόσεως ο υπέρ ού αι παρακαταθήκαι ουδεμίαν εξεδήλωσε οπωσδήποτε και πάντοτε εγγράφως προς το Ταμείον Παρακαταθηκών και Δανείων πρόθεσιν περί αποδοχής.».

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων

9. Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 427, 431 και 434 του ΑΚ προκύπτει ότι με τη δημόσια κατάθεση της οφειλόμενης χρηματικής παροχής, την οποία ο οφειλέτης έχει την ευχέρεια να ενεργήσει ή να μην ενεργήσει, δηλαδή να συμβληθεί ή όχι με το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (Γεωργιάδης-Σταθόπουλος, Αστικός Κώδιξ, έκδ. 1979, σελ. 516), επέρχεται απόσβεση της ενοχής σαν να είχε γίνει, κατά το χρόνο της κατάθεσης, καταβολή από τον οφειλέτη, όταν συντρέχει μία από τις περιπτώσεις που αναφέρει ο νόμος και που επιτρέπουν τη δημόσια κατάθεση, δηλαδή είτε όταν ο δανειστής έγινε υπερήμερος κατά τις διατάξεις των άρθρων 349 επόμ. του ΑΚ, είτε όταν ο οφειλέτης αδυνατεί να εκπληρώσει με ασφάλεια την παροχή του για λόγο που αφορά το πρόσωπο του δανειστή ή εξαιτίας εύλογης αβεβαιότητας ως προς το πρόσωπό του. Σε κάθε άλλη περίπτωση η δημόσια κατάθεση δεν συνεπάγεται κανένα αποτέλεσμα ως έννομη συνέπεια (ΑΠ 326/2018, 1289/2013, 907/2005, ΑΠ 44/2004).

10. Επιβάλλοντας ο νόμος (ΑΚ 427, 434) ορισμένες προϋποθέσεις για το επιτρεπτό της δημόσιας κατάθεσης, πράττει τούτο λαμβάνοντας υπόψη τις σχέσεις μεταξύ δανειστού και οφειλέτη. Εξεταζόμενο το θέμα εξ απόψεως του ΤΠΔ, παρατηρούμε ότι τούτο δεχόμενο καταθέσεις, δεν υποχρεούται να ερευνήσει τις σχέσεις αυτές. Για το Ταμείο αρκεί τα κατατεθέντα να είναι δεκτικά καταθέσεως και η παρακατάθεση να έγινε σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις που το διέπουν (ΝΣΚ 131/2023, Ι. Καστριώτη, «Η σύστασις παρακαταθήκης εξ απόψεως Τ.Π. και Δανείων, έκδ. 1968 σελ. 7)

11. Το γεγονός ότι με τη δημόσια κατάθεση ο μεν οφειλέτης ελευθερώνεται από την ενοχή του (άρθρο 431 ΑΚ), ο δε δανειστής αποκτά αμέσως ενοχική αξίωση κατά του Ταμείου να απαιτήσει απόδοση σ' αυτόν του αντικειμένου που κατατέθηκε (432 ΑΚ), δεν είναι αμετάβλητο, αλλά εξαρτάται από τη συμπεριφορά του οφειλέτη-καταθέτη και του δανειστή-υπερού η κατάθεση έναντι αυτής (της κατάθεσης) και συγκεκριμένα από την άσκηση ή όχι του νόμιμου δικαιώματος της ανάκλησης (433 ΑΚ) ή της αποδοχής (432 ΑΚ), αντίστοιχα.

12. Το θέμα της ανάκλησης (ανάληψης) της δημόσιας κατάθεσης ρυθμίζεται από τις διατάξεις των άρθρων 433 ΑΚ και 2 του α.ν. 1144/1938. Το δικαίωμα ανάκλησης είναι διαπλαστικό, ασκείται με μονομερή δήλωση του οφειλέτη προς το Ταμείο, οπότε η κατάθεση θεωρείται ως μηδέποτε γενομένη και τα αποτελέσματά της ανατρέπονται αναδρομικά.

13. Το δικαίωμα της ανάκλησης αποκλείεται, πέραν της περίπτωσης που αναφέρεται στο άρθρο 433 ΑΚ, δηλαδή αν ο δανειστής υποβάλει δήλωση περί αποδοχής της κατάθεσης, μεταξύ άλλων, και στις περιπτώσεις που υπάρχει κάποιο κώλυμα απόδοσης (πχ. εάν κοινοποιήθηκε ή άλλως πως κατατέθηκε στο ΤΠΔ οποιοδήποτε ανασταλτικό έγγραφο, δηλαδή κατάσχεση, αγωγή, εξώδικες αντιρρήσεις κλπ. Ι. Καστριώτη, «Η σύστασις παρακαταθήκης εξ απόψεως Τ.Π. και Δανείων, έκδ. 1968 σελ. 35). Επίσης, αποκλείεται η ανάκληση αν εκδοθεί τελεσίδικη δικαστική απόφαση, μεταξύ δανειστή και οφειλέτη, που αναγνωρίζει νόμιμη την κατάθεση που έγινε (Β. Βαθρακοκοίλη, άρθρο 433 σε ΕΡΝΟΜΑΚ-Γενικό Ενοχικό, άρθρα 287-495, τομ. 2, 2003, σ. 535-538, sakkoulas-Online.gr, Ι.Καστριώτη «Η Δημόσια Κατάθεση ως αποσβεστικός λόγος των ενοχών», έκδ. 1992, σελ. 327 υπ. 81). Εξ

αντιδιαστολής, χωρεί ανάκληση αν εκδοθεί τελεσίδικη δικαστική απόφαση μεταξύ δανειστή και οφειλέτη, που αναγνωρίζει μη νόμιμη την παρακατάθεση.

14. Οι υποχρεωτικές παρακαταθήκες (άρθρο 2 του α.ν. 1144/1938, άρθρα 2,3 του προεδρικού διατάγματος της 30.12.1926/3.1.1927) διακρίνονται: α) σε εκείνες που συνιστώνται σε εκτέλεση νόμου, δικαστικής ή διοικητικής απόφασης ή εντολής και β) σε εκείνες που συνιστώνται χωρίς προηγούμενη υποχρέωση από τα νόμο κλπ., αλλά καθίστανται υποχρεωτικές υπό την έννοια ότι, εάν ο οφειλέτης επιθυμεί την απόσβεση ενοχής με δημόσια κατάθεση, θα πρέπει αυτή να γίνει υποχρεωτικά στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (ΝΣΚ 144/2012). Στην πρώτη περίπτωση υπάγονται, ενδεικτικώς, οι αποζημιώσεις λόγω αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, τα πλειστηριάσματα, οι παρακαταθήκες λόγω προστίμου ή παραβόλου, αυτές που αναφέρονται σε κεφάλαια, τίτλους ή κινητά των οποίων αμφισβητείται δικαστικώς ή άλλως η κυριότητα και διατάχθηκε η μέχρι επιλύσεως της διαφοράς κατάθεση κ.α. Στη δεύτερη περίπτωση υπάγονται οι παρακαταθήκες που συνιστώνται συνεπεία αβεβαιότητας περί του προσώπου του δικαιούχου και εκείνες που συνιστώνται προς πληρωμή οφειλής χρηματικού ποσού, την οποία ο οφειλέτης αδυνατεί να καταβάλει στον δανειστή του είτε διότι ο δανειστής αρνείται να την παραλάβει νομίμως προσφερομένη είτε λόγω αντιρρήσεων ή κατασχέσεως ή για άλλη αιτία.

15. Όταν ο νόμος (άρθρο 2 του α.ν. 1144/1938) ορίζει ότι δεν ανακαλούνται οι υποχρεωτικές παρακαταθήκες των οποίων η απόδοση εξαρτήθηκε από δικαστική απόφαση κλπ., εννοεί, προφανώς, τις παρακαταθήκες της πρώτης κατηγορίας, εκείνες δηλαδή που γίνονται από υποχρέωση νόμου, δικαστικής απόφασης κλπ. Και τούτο διότι, όπως προαναφέρθηκε, η με τους όρους του νόμου δημόσια κατάθεση της οφειλής για απαλλαγή του οφειλέτη από ενοχή που τον βαρύνει είναι δικαίωμα και όχι υποχρέωση αυτού. Εφόσον, λοιπόν, ο καταθέτης προβαίνει σε δημόσια κατάθεση οικεία βουλήσει, μπορεί να ανακαλέσει την παρακαταθήκη έστω και αν κατά τη σύσταση έθεσε οιοσδήποτε εξασφαλιστικούς υπέρ αυτού όρους ή και εάν, έχοντας αμφιβολίες ως προς το πρόσωπο του δικαιούχου συνέστησε παρακαταθήκη υπέρ του δικαστικώς αναγνωρισθησομένου. Συνεπώς, και αν ακόμη η απόδοση της κατάθεσης στους δικαιούχους έχει εξαρτηθεί (βάσει σχετικού επί

του Γραμματίου όρου) από δικαστική απόφαση, και εφόσον δεν υπάρχει κώλυμα απόδοσης, δεν παραβλάπτεται το δικαίωμα του καταθέτη να ανακαλέσει την κατάθεσή του, καθόσον ο περιορισμός αυτός τέθηκε εις όφελός του και αφορά το πρόσωπο του δικαιούχου, το δε Ταμείο δεν υπέχει ευθύνη εν προκειμένω, διότι, όπως προαναφέρθηκε, τούτο δεχόμενο καταθέσεις, δεν υποχρεούται να ερευνήσει τις σχέσεις μεταξύ οφειλέτη και δανειστή, αλλά για αυτό (Ταμείο) αρκεί τα κατατεθέντα να είναι δεκτικά καταθέσεως και η παρακατάθεση να έγινε σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις που το διέπουν (ΝΣΚ 1062/1960, Ι. Καστριώτης «Η σύσταση παρακαταθήκης εξ απόψεως ΤΠΔ, 1968 σελ. 31-35, Ι.Καστριώτη «Η Δημόσια Κατάθεση ως αποσβεστικός λόγος των ενοχών», έκδ. 1992, σελ. 322 επ.).

16. Περαιτέρω, από τις διατάξεις των άρθρων 321, 322 παρ. 1 και 324 ΚΠολΔ, συνάγεται ότι το δεδικασμένο, που αποτελεί έννομη συνέπεια της δικαστικής απόφασης και διασφαλίζει τη δεσμευτικότητα του περιεχομένου της, απορρέει από τις τελεσίδικες αποφάσεις των πολιτικών δικαστηρίων και εμποδίζει να αμφισβητηθεί μεταξύ των αυτών προσώπων και να καταστεί αντικείμενο νέας δίκης το δικαίωμα που κρίθηκε και η δικαιολογική σχέση που το στηρίζει (ΑΠ 1327/2021, 108/2019, 2028/2014, 256/2011, 560/2016, 613/2007, 1287/2003, 1425/1999). Κατά το άρθρο 331 ΚΠολΔ, το δεδικασμένο εκτείνεται και στα ζητήματα που κρίθηκαν παρεμπιπτόντως με την απόφαση εφόσον αποτελούν αναγκαία προϋπόθεση του κύριου ζητήματος και το δικαστήριο ήταν υλικά αρμόδιο να αποφασίσει και για τα παρεμπίπτοντα αυτά ζητήματα¹. Ως παρεμπίπτον (προδικαστικό) ζήτημα νοείται άλλη έννομη σχέση ή δικαίωμα ή συνέπεια του ουσιαστικού δικαίου από το οποίο εξαρτάται η κρίση επί του κυρίου ζητήματος της δίκης, δηλαδή το δεδικασμένο επεκτείνεται σε εκείνο το προδικαστικό ζήτημα, το οποίο η απόφαση έκρινε ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση στηρίζει τη διαγνωσθείσα ή απαγγελθείσα απ' αυτήν έννομη συνέπεια (ΑΠ 266/2022, 1327/2021, 1559/2017, 1401/2004). Το παρεμπίπτον δε ζήτημα καταλαμβάνεται από το δεδικασμένο όχι μόνο σχετικώς, δηλαδή ομού μετά του κυρίου ζητήματος, αλλά και αυτοτελώς εις τρόπον ώστε το παραγόμενο κατ' εφαρμογήν του

¹ χωρίς να ενδιαφέρει το είδος της διαδικασίας (Β. Βαθρακοκοίλης ΚΠολΔ, έκδ. 1994, σελ. 331, Ν. Νίκας, Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας, 4^η έκδ., 2022, σελ. 550, sakkoulas-Online.gr)

άρθρου 331 ΚΠολΔ δεδικασμένο να αναπτύσσει τη δεσμευτική του ενέργεια οσάκις η παρεμπιπτόντως διαγνωσθείσα έννομη σχέση αποτελεί το κύριο ή προδικαστικό ζήτημα άλλης δίκης (Π.Κολοτούρος, Απόλυτος βεβαιωτική ενέργεια του δεδικασμένου σε: Η αναγνώριση της αγωγής, 2021, σελ. 341-348, sakkoulas-Online.gr).

17. Κατά τη συζήτηση, μεταξύ των μελών του Τμήματος διατυπώθηκαν δύο απόψεις:

Κατά τη γνώμη της πλειοψηφίας, η οποία απαρτίστηκε από τους: Δήμητρα Κεφάλαια, Αντιπρόεδρο Ν.Σ.Κ. και Πρόεδρο του Τμήματος, Αγγελική Καστανά, Ιουλία Σφυρή, Ιωάννη Αλεξανδράκη, Νικόλαο Πατηνιώτη, Φωτεινή Δεδούση, Κωνσταντίνα Νασσοπούλου και Χρήστο Κοραντζάνη, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους (**ψηφοί 8**), προς την οποία συντάχθηκε και η εισηγήτρια Ανδριανή Κατσαρού, Πάρεδρος ΝΣΚ (γνώμη χωρίς ψήφο), όλα τα στο ιστορικό αναφερόμενα Γραμμάτια, ενόψει των όρων που έθεσε σε αυτά η καταθέτιδα, επικαλούμενη αβεβαιότητα ως προς το πρόσωπο του δανειστή μετά την κατάσχεση της «Ε. Τ.», αναγράφοντας ως δικαιούχο ή την «Ε. Τ.» ή την «Μ. F. D. A. C. DAC) » και θέτοντας τον όρο της προσκόμισης δικαστικής απόφασης περί του προσώπου του δικαιούχου, εντάσσονται στην έννοια της υποχρεωτικής παρακαταθήκης ως περίπτωση δημοσίας κατάθεσης ένεκα αβεβαιότητας προς το πρόσωπο του δανειστή μετά την κατάσχεση που επιβλήθηκε από την «Ε. Τ. ». Σε σχέση δε με τα Γραμμάτια με αριθμούς 4034/11-4-2022, 4227/16-5-2022, 4400/24-6-2022, 4418/15-7-2022, 4446/28-7-2022, 4473/8-9-2022 και 4540/29-9-2022, επακολούθησε δικαστική αμφισβήτηση αναφορικά με το ζήτημα της απόσβεσης ή μη της οφειλής με την εν λόγω παρακατάθεση, επί της οποίας εκδόθηκε η με αριθμό 743/2023 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών. Με την απόφαση αυτή κρίθηκε, σε πρώτο βαθμό, αφενός ότι δικαιούχος των μισθωμάτων από τον Απρίλιο έως και τον Οκτώβριο 2022 είναι η εκδοχέας «Μ. F. D. A. C. (DAC) », και αφετέρου ότι η ανωτέρω δημόσια κατάθεση που αφορά τα μισθώματα αυτά δεν είναι νόμιμη, αφού έγινε δεκτός ο ισχυρισμός περί δυστροπίας της μισθώτριας-καταθέτιδος τον οποίον προέβαλε η ενάγουσα-εκμισθώτρια. Κατόπιν αυτών, υποχρεώθηκε με την ίδια απόφαση η εναγομένη μισθώτρια-καταθέτιδα να καταβάλει στην «Μ. F. D. A. C. (DAC) » τα σχετικά ποσά

(εννοείται εξ ιδίων χρημάτων καθόσον η παρακατάθεση κρίθηκε ως μη νόμιμη). Δηλαδή, με αυτή την κρίση ναι μεν αναγνωρίστηκε ως δικαιούχος των μισθωμάτων η «M.F. D. A. C. (DAC) », όχι, όμως, και δικαιούχος των αντίστοιχων Γραμματίων Παρακατάθεσης, αφού η παρακατάθεση δεν ήταν νόμιμη. Η εξέταση του παρεμπόπτοντος ζητήματος της νομιμότητας της παρακατάθεσης αποτελούσε αναγκαία προϋπόθεση του κύριου ζητήματος της δυστροπίας, δεδομένου ότι από την εξέταση αυτού του παρεμπόπτοντος ζητήματος εξαρτήθηκε η κρίση του δικαστηρίου επί του κυρίου ζητήματος της δίκης (δυστροπίας) και το Μονομελές Πρωτοδικείο ήταν υλικά αρμόδιο να αποφασίσει και για το παρεμπόπτον αυτό ζήτημα (σύνολο μισθωμάτων: 35.936,04 ευρώ)^{2, 3}.

Κατά τη γνώμη της Αντιπροέδρου του Ν.Σ.Κ. και Προέδρου του Τμήματος Δήμητρας Κεφάλα και των Νομικών Συμβούλων Αγγελικής Καστανά, Ιουλίας Σφυρή, Νικολάου Πατηνιώτη, Φωτεινής Δεδούση και Κωνσταντίνας Νασοπούλου, προς την οποία συντάχθηκε και η εισηγήτρια Ανδριανή Κατσαρού, Πάρεδρος ΝΣΚ (γνώμη χωρίς ψήφο), υπό τα δεδομένα αυτά και επειδή δεν δίδεται από την ερωτώσα υπηρεσία κάποιο κώλυμα ανάκλησης, τα ανωτέρω Γραμμάτια μπορούν να ανακληθούν από την καταθέτιδα εφόσον τελεσιδικήσει η ανωτέρω δικαστική κρίση, αφού το δεδικασμένο που θα απορρεύσει με την τελεσιδικία και η εξ αυτού δεσμευτικότητα θα ισχύει και για το παρεμπόπτον ζήτημα.⁴ Όσον αφορά τα υπόλοιπα Γραμμάτια των μεταγενέστερων μισθωμάτων, τα οποία δεν καταλαμβάνονται από την κρίση της απόφασης (δεν εξετάστηκαν από το δικαστήριο), και ως προς τα οποία δεν δίδεται ότι υφίσταται κάποιο κώλυμα που να αποκλείει την ανάκληση, μπορούν να ανακληθούν και να αποδοθούν άμεσα στην καταθέτιδα τα κατατεθέντα με αυτά ποσά.

Κατά τη συγκλίνουσα γνώμη των Νομικών Συμβούλων Ιωάννη Αλεξανδράκη και Χρήστου Κοραντζάνη, η τελεσιδικία της πρωτόδικης κρίσης υπαγορεύεται από λόγους ασφάλειας του δικαίου των συναλλαγών του Ταμείου

²Συνήθης αρμοδιότητα μονομελούς πρωτοδικείου 20.000 έως 250.000 ευρώ (άρθρα 9 εδ. γ' και 14 παρ. 2 του ΚΠολΔ).

³Χωρίς να ενδιαφέρει το γεγονός ότι το δικάσαν δικαστήριο δίκασε με τη διαδικασία των Μισθωτικών Διαφορών, ενώ το παρεμπόπτον ζήτημα, αν αγόταν προς δικαστική κρίση, θα εκδικαζόταν με την Τακτική Διαδικασία

Παρακαταθηκών και Δανείων που αποτελεί αυτόνομο χρηματοπιστωτικό οργανισμό εξυπηρέτησης του δημόσιου και κοινωνικού συμφέροντος.

Κατά τη γνώμη της μειοψηφίας, που απαρτίστηκε από τους Νομικούς Συμβούλους Αλέξανδρο Ροϊλό, Αθανάσιο Θεοχάρη, Παναγιώτη Πανάγο και Παντελεήμονα Παπαδάκη (**ψηφοί 4**), από καμία διάταξη, τόσο του π.δ. 30-12-1926/3-1-1927 (Α' 1), του α.ν. 1144/1938 (Α' 119), όσο και του Αστικού Κώδικα (άρθρα 427 επ., ιδίως 433) δεν αναγορεύεται σε αναγκαία προϋπόθεση για την ανάκληση της δημόσιας κατάθεσης από τον διενεργήσαντα αυτήν οφειλέτη στο ΤΠΔ προς απόσβεση της ενοχής του, ένεκα αβεβαιότητας σχετικά με το πρόσωπο του δανειστή, η προηγούμενη ύπαρξη τελεσίδικης δικαστικής απόφασης που αίρει την σχετική αβεβαιότητα, εκκρεμούσης σχετικής αγωγής. Εξάλλου, υποστηρίζεται η άποψη ότι ακόμη και η θέση ενός τέτοιου όρου τελεσιδικίας από τον ίδιο τον καταθέτη – πράγμα που εν προκειμένω δεν συνέβη - δεν θα αποτελούσε κώλυμα να ανακαλέσει αυτός τη δημόσια κατάθεσή του και να ζητήσει να αναλάβει τα κατατεθέντα ακόμη και πριν από την έκδοση της σχετικής δικαστικής απόφασης (βλ. Ιωάννη Καστριώτη, Η Δημόσια Κατάθεση ως Αποσβεστικός Λόγος των Ενοχών, 1992, §24, σελ. 324). Εν όψει των ανωτέρω, όλα ανεξαιρέτως τα γραμμάτια που αναφέρονται στο τεθέν ερώτημα είναι ελεύθερα ανακλητά από τον καταθέτη τους και το ΤΠΔ υποχρεούται να τα αποδώσει άμεσα σε αυτόν τα κατατεθέντα με αυτά ποσά.

18. Απάντηση

Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, στο ερώτημα που υποβλήθηκε, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Β') γνωμοδοτεί, κατά πλειοψηφία, ότι:

⁴Σημειώνεται ότι το άρθρο 651 ΚΠολΔ που όριζε ότι οι αποφάσεις για την παράδοση ή απόδοση της χρήσης του μισθίου αποτελούν δεδικασμένο μόνο ως προς το ζήτημα της παράδοσης ή απόδοσης της χρήσης του μισθίου που έχει κριθεί και όχι ως προς τα ζητήματα που κρίθηκαν παρεμπιπτόντως έχει καταργηθεί σιωπηρώς με το άρθρο τέταρτο του άρθρου 1 του ν. 4335/2015 (Α' 87). Σύμφωνα δε με την αιτιολογική έκθεση του νόμου αυτού: «Αποτελούσε μάλλον καθολικό αίτημα της θεωρίας η κατάργηση της παλιάς διατάξεως του άρθρου 651, ώστε το δεδικασμένο για το σύνολο των προδικαστικών ζητημάτων, που ανακύπτουν σε μία μισθωτική διαφορά, να δημιουργείται και ως προς τα προδικαστικά ζητήματα, υπό τις γενικές προϋποθέσεις του άρθρου 331, και για το λόγο αυτόν, ο περιορισμός του άρθρου 651 καταργήθηκε».

A) όσον αφορά τα Γραμμάτια με αριθμούς 4034/11-4-2022, 4227/16-5-2022, 4400/24-6-2022, 4418/15-7-2022, 4446/28-7-2022, 4473/8-9-2022 και 4540/29-9-2022, είναι κατά νόμο δυνατή η ανάκλησή τους και η απόδοση στην καταθέτιδα των κατατεθέντων με αυτά ποσών μετά την τελεσιδικία της με αριθμό 743/2023 απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών και

B) όσον αφορά τα Γραμμάτια με αριθμούς 4617/26-10-2022, 4701/18-11-2022, 4761/22-12-2022, 4854/15-2-2023 και 4939/16-3-2023, είναι κατά νόμο δυνατή η άμεση ανάκλησή τους και η απόδοση στην καταθέτιδα των κατατεθέντων με αυτά ποσών.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 19 Φεβρουαρίου 2024

Η Πρόεδρος

Η Εισηγήτρια

Δήμητρα Κεφάλαι
Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Ανδριανή Κατσαρού
Πάρεδρος ΝΣΚ